

Slovensko lepoznanstvo.

Iz zbirke za naše rojake vojake.

6.

Osrčba.

Oj, tiho, tiho ti srcé,
Zdaj me domú ne vabi,
Ko glasno boben kliče že,
Da vsak naj meč zagrabi!

Avstriji naši ljubljani
Zdaj vražja žuga sila,
Al bodemo mi gledali,
Da bi jo razrušila?

Nekdaj branili Avstrijo
Ste vi, očetje naši,
Zdaj pak vas namestujemo
Mi, vrli vnuki vaši.

In kakor dandanes slovi,
Očetje, hrabrost vaša,
Tako naj tud v prihodnjosti
Slovela bode naša!

Iz nožnic torej, ostri meč,
Zdaj pél boš pesen svojo!
Boš sekal vragom glave preč
Na čast in slavo mojo!

Pomakala v sovražno krí
Te bode roka moja,
In dokler zmaga naša ni,
Ti dal ne bom pokoja!

Ti pa ta čas mirúj, srcé,
Zdaj me domú ne vabi,
Ko glasno boben kliče že,
Da vsak naj meč zagrabi!

Jos. Cimperman.

Dopisi.

Iz Prage. (*Banka „Slavija“*.) Prvi shod članov 1. in 2. oddelka (na dežítje i smrt) je bil 2. dne u. m. v staromestski svetovalnici praške; vdeležitev je bila velika; predsednik izprva F. A. Oliva, pozneje pa J. M. Sárý. — Iz sporočila se razvidi, da je bilo 25. septembra t. l. pri banki „Slaviji“ v oddelkih I. in II. 6509 políc s kapitalom 3.217.039, s premijami 73.030 gold. 71 kr., in s postranskimi doplačili 10.121 gold. 89 kr. v veljavnosti in da je banka v tem času dedičem zavarovancev na smrt 5300 gold. odškodnine izplačala. Tudi iz izkaza vidimo, da si je banka „Slavija“ v desetmesečni svoji delavnosti vže 21.574 članov z zavarovanim kapitalom 15.268.367 gold. pridobila; te številke same pričajo sijajni uspeh, zato naj samo to omenimo, da je vže pri prvi bilanci, tedaj konec leta 1869. čistega dohodka 35.136 gold. 8 kr., kar se bode vsled 53 posebnih pravil med članove razdelilo. Zraven tega ne smemo pozabiti prvega cvetja národnega navdušenja, koje se je pokazalo v prvem in drugem oddelku „Slavije“. Česki delalec g. France Bendl iz Prage je 30% zavarovanega kapitala, ako umrje, posvetil na národno korist. Slovenec, ustanovnik „Slavije“, gosp. Ivan Žuža v Grižah na Štírskem je odločil eno tretjino zavarovanega kapitala „Matici Slovenskej“ v Ljubljani. Moravan gosp. Em. Rudolf Vicha, župnik v Koprivnici, je zavaroval precejšnji kapital na povelícanje

svoje rodne občine! Slava jima! — Konečno so članovi izvolili pregledni odbor iz svoje sredine.

Iz Trsta 8. nov. (*Nova nemška realka pa Slovenci*.) Konec preteklega meseca je nenadoma prišlo telegrafčno pisanje iz Dunaja, da je Njih Veličanstvo ustanovilo v Trstu višo realno šolo s 7 razredi pa nemškim učnim jezikom. Vse stroške nove šole prevzame država. Nikdo se kaj takega ni nadejal. Iznova se je žalibog! pokazalo, kako pristranska je naša vlada — vse le za Nemce, nič za druge narode. Po novi šolski postavi bi morala tukajšnja c. kr. nemška normalka z odvisno nižjo realko prenehati. Iz nje postane italijanska vajna šola z učiteljsko pripravnico zvezana. Ogenj je bil v strehi; velik krik nastane, — ravno tako kot pri vas v Ljubljani nemčoni kriče, ako bi vlada spolnovala svoje lastne postave, ki bi pa imele biti tudi Slovincem na dobro. Sej se morebiti še spominjate, da so na ta nemški krik vsi dunajski in drugi pokotni nemški lističi zakričali: v Avstriji gre nemštvo pod zlo! Na pomoč nam, ki nas tlačijo „svinčeni podplati“! Celó ministerska pisarnica pošlje med svet obširno pojasnilo po uradni Dunajčanki pa drugih nemških časnikih! Kar pride sprva omenjena določba. Vsi se debelo pogledujejo. Namestniški možje niso nič manj strmeli kot Italijani sami. Pravijo, da je neka veljavna ne uradna oseba zastran zapuščine nemške šole naravnost do cesarja se obrnila in se pritožila. Nasvetovala je blezo tudi napravo višje realke. Prošnja je bila nemudoma vslišana; ministerstvo še celó namestnije ni za svet poprašalo. Italijani se v svojem dnevniku „Citadinu“ jezijo; hudo karajo pristransko vladno ravnanje zlasti nevestno rabo državne blagajnice. „Triesterica“ prav puhlo zagovarja vlado in njeno nemško napravo. Čudno! drugače „Triesterica“ Slovencev še ne pozná; v boji z Italijani se pa precej na-nje sklicuje! — 4. dne t. m. se je snidlo mestno svetovalstvo. Razun par slovenskih-okoličnih odbornikov — sedaj v njem sedé samo hudi Italijani. Ti začno zeló zabavljati novi šolski napravi, — nemški realki. Štirje najbolj izurjeni govorniki c. k. vladi in njenemu zastopniku, dvornemu svetovalcu Jeny-u, hudo za kožo segajo. Jeny pravi, da je sicer nepripravljen na obrano, pa se vendar zagovarja. Ves njegov zagovor pa je pravi galimatia: — pravi zmedeni uzor omahovalne sedanje sisteme. Med drugim vladno napravo tudi s tem opravičuje, da mestni svét le za italijanske šole skrbi; vlada je pa potem primorana sama sè svojimi, z državnimi denarji za Nemce skrbeti. Čudni razlog! Slovenci zapomnite se ga! Zlasti ga priporočam okoličnim-slovenskim poslancem. Ker za nas Slovence tudi mestni zbor nič ne storí, tedaj mora vlada dosledno tudi nam napraviti potrebne šolske zavode. Slovenski poslanci, Cegnar, Nakič — oglasite se! Prilika je tako lepa, da je morebiti dolgo dolgo lepše včakati ne morete! Vigilantibus jura!

Trst 9. nov. (*Deputacija tukajšnjih okoličanov*) je v nedeljo 6. dne t. m. odrinila na Dunaj, da prosi presvitlega cesarja, da izpusti tiste okoličane od brambovcev, ki so že pred služili v razpuščenem batalijonu, in da predlaga mu še druge reči, v katerih se jim tukaj krivica godí. Možje slovenski, ki so za to poslanstvo zbrani bili, vredni so tega zaupanja; so namreč: že dobroznani g. Nabergoj, mestni poslanec in kmetiški posestnik iz Proseka, — g. Martelanec, kmetiški posestnik iz Barkole, izgled iskrenega narodnjaka celi okolici, okinčan sè zlato svetinjo l. 1848., ko se je zabilo pod njegovim vodstvom, da se Pijemontezi niso mogli izkrcati pri Barkoli, — in še tretji: mlad kmet pa značajan in izveden mož, posebno izvrsten govornik. Ti možje v narodnem kostumu se bodo ali so se že

predstavili cesarju in mu odkritosrčno potožili krivice, ki se jim godé od strani vlade in magistrata. Rado vedni pričakujemo brzojavnega poročila od njih, da iz vemo, kaj so opravili. Nadjamo se trdno, da pred prestolom Njegovega Veličanstva pravico najde zvesti Slovenec in da ne obupa, da mu Avstrija noče mila mati biti. Slovenci so jej pravi graničarji na obalih jadranskega morja, po katerih že hudó škilita nikdar siti Italijan in Prus; naj bi mogočni cesar sam jih milostno pod svoje krilo vzel! En okoličan.

— (*Rojanska čitalnica*) napravi 24. dne t. m. „besedo“ z deklamacijami, petjem in tombolo. 27. t. m. pa ima čitalnica svoj glavni zbor. K oni veselici in v ta zbor uljudno vabi vse ude svoje odbor.

V Gorici 5. nov. (*Šolske razmere; čitalnica; Soča*.) Od vseh Svetih sem so naše ulice veliko živeje, nego popred — dijaci so tù! Tu so, a našli so malo da ne vse pri starem. Nič se ni vresničilo tega, kar so „Novice“ in drugi časniki pripovedovali, da se bosta namreč že letos odprla prva tečaja slovenskega in italijanskega realnega gimnazija. Čuje se pa vendar, da smo stopili v tej zadevi za en korak naprej. Ministra, pravijo, je volja, dovoliti za prihodnje leto italijanski in slovenski realni gimnazij, ako se ohrani v Gorici tudi eno nemško srednje učilišče, ktero bi imelo biti, ako se ne motim, spodej realni gimnazi, zgorej pa bi se razcepilo v viši gimnazi in višo realko. S to dovolitvijo hoče biti minister trem narodnostim pravičen, a vendar se meni zdi, da je ustrelil čez tarčo, kajti pri nas imamo samo dva naroda, ne pa treh! Nemci so v naših šolah bele muhe, in še ti niso domači. Čemu tedaj posebno popolno učilišče za-nje?! O precartana skrb za Nemca! In potem, odkod bodo prestopali nemški otroci v nemško srednjo šolo, ker nimamo po vsi deželi ne ene nemške ljudske šole? Sicer pa se vlada brž ko ne zanaša, da bodo Slovenci ali Lahi raji v nemške ko svoje narodne razrede hodili. Manjkalo se gotovo ne bo starišev, ki še zmirom menijo, da so šole zavoljo nemškega jezika na svetu; taki bodo svoje otroke v nemške razrede pošiljali. Potem pa ne bo ne v nemških ne v slovenskih (oziroma italijanskih) razdelkih po toliko učencev, da bi se splačevalo troje učilišč vzdrževati. Toda pustimo te reči za zdaj; dotičniki imajo po ministerskem povelji vse razmere z ozirom na primerno uravnavo naših šol preiskavati; nadjajmo se, da, kar se iz teh preiskav podá, bode tako, da gospôdi na Dunaji oči odpre; do sedaj smo jim „španjska vas“; (saj beremo vsak hip na pismih iz Beča adresno: „Görz in Istrien“!) — Čitalnica naša se je preselila 2. t. m. v krasne prostore nekdanj baron Andriani-eve hiše pri (starem) sv. Antonu. Vse je vsem všeč v novem poslopji, samo daljava od središča mesta se zdi nekterim prevelika; al kdor je v večih mestih bival, mora se smejati tej petminutni gorški daljavi. Sprelepa prostorna dvorana s parketiranim podom, velike grajščinsko-visoke 3 sobe in še drugi prostori, vse to povrača našemu „narodnemu domu“ tisto zunanjo imenitnost, ki jo je imel prvi čas obstoja čitalničinega v Stabil-evi hiši na Travniku. Druzega zdaj ne manjka — saj za ples niso še odrvenele noge mladini — nego da se napravi glediščini oder pa kaj spoštenega na njem. — V novem čitalničinem poslopji je imela 3. t. m. svoj glavni občni zbor „Soča“. Sešlo se je okoli 30 udov; še nobenkrat tako malo; pogrešali so se tudi nekteri veljaki. Volil se je nov odbor, to je, potrdili so večidel starega. Da bi bil zbor kaj posebno važnega sklenil, ni slišati; obveljala sta nasveta, da se dr. Lavriču zaradi izstopa iz deželne odbora pokloni zahvalnica, in da se napravi časnik na delnice.

V Gorici 12. nov. — Kar so časniki vže pred 2 do 3 tedni pripovedovali, je zdaj gotovo: naš deželni šolski nadzornik gosp. Ant. Klodič je imenovan za Istro. Njemu in Istri odkritosrčno čestitamo. Ali, kaj bo ž njegovim mestom tukaj v Gorici? Ozrimo se, kamor hočemo, za zdaj ni nikjer moža, da bi mu bil v vsakem oziru kos. Dobiti za srednje šole potrjenega *) in vseh treh jezikov (slov. ital. in nemšk.) ustmeno in pismeno enako zmožnega veljaka, ni tako lahko, kakor bi kdo mislil. Povrh učne sposobnosti se je odlikoval Klodič kot nadzornik tudi v tem, da je bil v najkočljivejših narodnih zadevah ostro nepristransk. Deželni šolski svet gorški ga bo težko pogrešal. Bog daj, da bi si tudi v sosedni deželi enako spoštovanje pridobil, kakoršno je vžival pri nas, ter da bi bil tako srečen, pospešiti jako zanemarjeno ondašnje slovansko šolstvo, saj italijanski narodnosti ne bi mu bilo treba zaradi tega nepravničnemu biti.

Na Vranskem. (*Narodna čitalnica*) 20. dne t. m. obhaja spomin dr. Franceta Preširna. — Da se ta svečanost kolikor mogoče slovesno vrši, je čitalničin odsek „za podučljivo prednašanje“ sklenil sledeči načrt besede: 1. Govor v spomin Preširnov, — 2. znanstveni govor „o vojski“, — 3. deklamacija, ter vmes 4. čveterospevi in 5. godba. — Vljudno se vabijo vsi čitalničarji k tej slovesnosti, pa naj tudi svoje sosede nečitalničarje seboj pripeljejo, ker je vhod vnanjim vsem dopuščen, samo da so pošteni ljudje in jih vpelje kak čitalničin ud. Odbor.

Iz Novomesta 10. nov. (*Vojaških brambovcev zadnji dan na Tratah*.) Po vseh avstrijskih pokrajinah so se urili brambovci v vojaških vajah. Tudi v Novomestu so iz vsega Dolenskega prišli in se v vseh vojaku potrebnih vajah dobro izobražili. Danes smo naredili zadnji izlet na Trate, poli ure od Novomesta, kamor smo navadno korakali vsak dan. Lepa navada je v Novomestu ta, da spremlja vsaktere vojake meška godba, kedar gredó iz mesta. Tudi nas je spremlila godba na Trate in zopet nazaj v mesto. Naj jej presrčno hvalo izrekam v imenu vseh svojih tovaršev. Med potjo nas je navdušila z „Naprej“ tako, da smo zahrumeli vsi in zapeli vojaško pesem „Naprej“! Naprej smo enoglasno vpili „naprej“! zoper naše sovraže. Gotovo, da ta krik ni bil samo le beseda, a da hočemo v djanji kazati, ako bi nas klicala domovina in cesar.

Zagorški.

Iz Loža. (*Očitna zahvala sl. hranilnici ljubljanski*) izrekuje podpisano županstvo za poslanih 100 gold., ki so se ubogim mesta našega 4. dne t. m. na spomin njene petdesetletnice razdelili. S to svojo zahvalo združuje tudi srčno zahvalo onih siromakov, ki so mili dar prejeli.

Županstvo v Ložu 12. nov. 1870.

Iz Postojne 4. listop. — Iz Trsta se je naznanilo našemu županstvu, da so ondi gospodje: Jož. Gorup, Andrej Zorman, Ig. Doksat, Jož. Fajdiga in dr. Margoni, vsi vrli Slovenci, v podporni zbor z namenom se združili, milodarov v Trstu za siromake naše pogorelce nabirati. To plemenito početje je že lep sad doneslo, kajti imenovani zbor je do zdaj 600 gold. nabral ter jih županiji postojnski v razdelitev med uboge pogorelce poslal. Dobrotniki so: gospá Kalistrova Marija 100 gold., gospodje: Jož. Gorup 100 gold., Franjo Kalister 50 gold., Andrej Zorman 50 gold., Jož. Faj-

*) Gosp. nadzornik Klodič je opravil preskušnjo ne le za latinščino in grščino z nemškim in laškim predavalnim jezikom, temuč tudi za slovenščino za celi gimnazi. Preteklo poletje je prišla njegova po novem sistemu v italijanskem jeziku spisana grška slovnica (oblikoslovje) na svetlo. Znani so tudi njegovi latinski spisi, in med slovenskimi „Novi svet“.

diga 50 gold., Fr. Kastelic 20 gold., Jakob Mankuč 20 gold., gospá Lucija Lautmanova 20 gold., gospodje Jakob Brajdič 20 gold., Obreza in Funk 20 gold., Ant. r. Simona Porenta 20 gold., J. Stellner 15 gold., Andrej Rebec 10 gold., Andrej Stroj 10 gold., Antop Dušca 10 gold., M. Žvanut 10 gold., Anton Dejak m. 10 gold., Schlöpfer in Zihlerl 10 gold., Drag. Vernovil in drugi 10 gold., Resel Rist in drugi 10 gold., G. Stagni 10 gold., F. Krsnik 5 gold., M. Deles 5 gold., Nadal Ongaro 5 gold., G. Sveng 5 gold., S. Planker 5 gold. Taka radodarnost iz same ljubezni do bližnjega je pač očitne zahvale in pohvale vredna.

Iz Kranja. — V nedeljo 20. t. m. je v čitalnici naši ob pol 8. uri zvečer „beseda“ z govorom, petjem, glediščino igro, tombolo in plesom, kateremu gode godba slavnega c. kr. Hujnovga polka. Dohodki te veselice imajo dobrodelni namen, pridne pa revne šolarje tukajšnje glavne šole z zimsko obleko preskrbeti. Vstopnina je stavljena na 50 kr. za osebo, 1 gold. za rodovino; prejme se pa zraven tudi hvaležno vsak viši znesek ali kakošen drug dar, oziroma blagó za otroško obleko.

Iz Domžal 8. nov. — Veliko se sliši od pogorišč, a od tako pogostnih kakor v Domžalski soseski, gotovo nikjer. Komaj je pol leta minulo, kar je v 31 hiš. brojni vasi Studi petkrat gorelo; pa vže imamo spet 7. dne t. m. na istem mestu pogorišče. Ljudje mislijo, da mora hudobna roka vmes biti. Ljudí je mnogo skup privrelo, pa žalibože! večina bila je le zijalov. J. Kos, M. Lap in P. Dolar so neutrudno delali, med tem, ko se je žandarmerija celo vrsto „hudičev“ in „sakramentov“ izustivši veliko prekmalu oddalila, prepustivši ogenj kakim osmerim rokam mož in otrokom, ki so pri tej prilikismojke pekli; nekteriso stražnikov okrog iskali po gostilnicah, da bi ogenj, ki ga z lepa nadvladati niso mogli, ob moč djali. Ž njimi vred se je zgubil tudi župan, namesti da bi bil postavil pri ognji stražo. Sreča je bila le ta, da vetra ni bilo. Sploh je župan preveč enostransk in se premalo meni za občinska opravila. S tem, da rad nemško govori, česar se je kot „faliršic“ po ogerskih pustah navadil, ni celó nič pomagano našim domačim zadevam.

Izpod Begunšice 12. nov. *) (*Tagblattov pisar; železnica v Lescah; posekana jagnjeda v Radoljici.*) Iz „Tagblattove“ svinjske pravde smo izvedeli, da je pri nas tisti presrčni kraj, kjer prebiva svinjski ali svinjarski dopisovalec „Tagblattovih“ laží, o katerem se pripoveduje, da je v prejšnjih letih šolskim tovaršem kradel bukve, in zdaj si prizadeva krasti ljudem poštenje, ter je priča stari resnici, da se tat ne poboljša nikdar. Pa vsaj tega zastonj ne dela; kajti služi si po tarifi za vsako vrstico neki pet soldov, — zares krvavo zaslužen plačilo za tako umazan posel! Za denar je dandanašnji hudó, v Poljčah tudi vina ne dajo zastonj, še manj pa v Radolici pive in kave; toraj le pridno pisariti in mazati, bodi-si že resnica ali laž, da se le kaj zasluži. Ako pa zmanjka živih, treba se je lotiti mrtvih; vsaj pri teh se še bolje opravi, ker se braniti ne morejo. To nam je prišlo na misel uni dan, ko smo brali v „Tagblattu“ neko kritiko o železnici gorenski, v kateri se napada ranjki Toman, da postaje ni napravil v Radoljici, ampak v Lescah, in to zarad žlahte svoje. Spominjamo se še tudi, kako hudobnih obrekovanj je bilo slišati po smrti Tomanovi v Radoljici čez dobrotnika, ki si je največ prizadeval, da smo na Gorensko dobili železnico, in to od takih ljudi, ki so pri njenem delu jako obogateli, in se štejejo med omikane in obražene. To pa se je godilo le zato, ker vsakemu krč-

marju in kramarju ni posebej kolodvora dal postaviti pred vrata ali še celó v vežo. Ne bo toraj odveč, da to reč malo bolj na tanko pogledamo in pretresemo. Komur je znan gorenski svet, in hoče gledati in soditi nepristransko, ta bo sprevidel, da za občinstvo je veliko bolj pripravna postaja v Lescah kot v Radoljici. Lesce so na roko Blejcem in Bohinjcem, tudi Brezničanom in obrtnim Beguncem; komu pa je Radoljica? Skor da Radoljčanim samim. Tisti časi so minuli, ko so ceste delali le za krčmarje in kramarje, zdaj se delajo na občno korist, na blagor občinstva. Vsaj je v Radoljici vendar obilno napredovajočih liberalcev, al mar v tem oziru ne bodo potreb in tirjatev časa spoznali? In kam neki bi Radoljčani kolodvor postavili? — ali doli pod mesto kam? Ravno tako kakor da bi ga djali v žakelj, in potem žakelj še zavezal! Naj bi mestni očetje „unter dem allgemein hochgeachteten Bürgermeister“ kakor ga „Tagblatt“ titulira, popred poskrbeli, da v Radoljico cesto naredé, po kateri bi se brez nevarnosti v mesto priti ali pripeljati moglo. Kakor je zdaj, je res skoraj potreba klobčič sabo vzeti kakor nekda pri hoji v labirint, da se ne zaide in spet nazaj zná; a potem obuditi veliko „grevengo“, predno se pelje ali gré memo grajskega vrta, ako bi se utegnili viseče zidovje podreti in človeka podsuti. Kako to, da o tem ne črhne besede „Tagblattov“ pisar? saj je kakor Dežman in Keesbacher trdita, „Tagblatt“ prišel vendar samo zato na svet, da neumne Kranjce razsvetljuje in mēglo trebi. (Kon. prih.)

Iz Kamnika 13. nov. (*Vabilo.*) V nedeljo 20. t. m. se predstavlja v naši čitalnici Vilharjeva igra „Jamska Ivanka“; dohodki te veselice so namenjeni godbi, ktera bode imela zimski čas svoje vaje, in si napravi še potrebnih instrumentov. V ta namen je vstopnina za ude 10 kr., za neude pa 30 kr. za vsako osebo stavljena; hvaležno se sprejme tudi vsak večí dar. „Jamska Ivanka“, prav iz domačega življenja vzeta igra, in izvrstnost naših gledališčinih diletantov: oboje to nam je porok, da nas v nedeljo čaka posebno vesel večer, v kterega uljudno vabi odbor.

Iz Ljubljane. Danes teden, 23. novembra, med sejmom tedaj je občni zbor družbe kmetijske v Ljubljani. Ker je ministerstvo kmetijstva družbi undan pisalo, da veliki izdelovalec poljedelskih mašin v Frankobrodu Weil mlajši hoče družbi poslati na ogled novo škoporézno (Häckselmachine), mu je odbor prve dni t. m. pisal, naj jo le pošlje, in včeraj je odpisal odboru, da jo je že oddal na pot in da pride do občnega zbora v Ljubljano, ako vožnje ne zavirajo vojskine homatije nemške. Če pride, bodo gospodarji sami priliko imeli soditi, ali je res tolike hvale vredna kakor se piše, češ, da prekosi vse dosihmal znane.

— (*Iz seje trgovske in obrtnijske zbornice 4. t. m.*) Prvosednik V. C. Zupan predlaga, naj zbornica podpira mestni odbor o napravi c. kr. tobakarnice v Ljubljani, — naj se c. k. ministerstvo kupčije naprosi, da pospeši napravo železnice od Trebiža do Beljaka, — in naj se napravi prošnja do ministerstva kupčijskega, da se premeni vožnja po železnici med Trbižem in Ljubljano tako, da je obrtnikom in trgovcem iz Gorenškega mogoče, delj časa za svoje opravke v Ljubljani se pomuditi. — Vsi trije predlogi so bili soglasno sprejeti. — Dalje je zbornica pristopila prošnji Edmunda Trpina, sedajnega lastnika papirnice v Ratačah na Dolenskem, da se papirnici pustí dosedanja pravica, imeti cesarskega orla v grbu in pečatu, in imenovati se: „c. k. privilegirana mehanična papirnica“. — Presoja proračuna zborniškega za leto 1871. se izroči odseku, v katerem so odborniki: Jan. Horak, J. A. Hartman, Vazo Petričič in Jože Šventner. — Pred-

*) Prosimo večkrat kaj.

log odbornika Hartmana, naj se naprosi ministerstvo, da dovoli napravo c. kr. poštne direkcije za Kranjsko, Koroško in Istarsko v Ljubljani, ali če to ni mogoče, vsaj c. kr. poštnega urada, neposredno ministerstvu podložnega, se sprejme s pristavkom Horakovim, da se zbornica v ta cilj in konec tudi do sl. deželnega odbora kranjskega obrne; — sprejel se je tudi predlog Hartmanov, da se zbornica potegne za to, da se za spodnjo in zgornjo Šiško ustanovi poštna ekspedicija. — Razpis c. k. ministerstva kupčijstva zastran ustanovitve gospodarskega odseka pri zbornicah se v sporočilo odstopi odseku, v katerem so odborniki: Fabijan, Fortuna in Hartman. — Zbornica je odobrila med drugim tudi še sklep več odbornikov, po katerem se je na stroške zborničine letos podalo 11 obrtnikov v obrtniško razstavo graško.

— (*Ljubljanska hranilnica*) je obhajala 4. dan t. m. svojo petdesetletnico. V ta namen izdana lična spomenica popisuje zgodovino hranilnice kranjske, ki se je pričela leta 1820. in je po starosti druga v Avstriji. Iz tega popisa se vidi, kako „iz malega more izrasti veliko“. 6 mož je bilo (tadanji mestni župan nepozabljivega imena Jan. Hradecki, in mestjani Gašp. Kanduč, Franc Galè, Juri Mule, Jož. Zevnik in Fr. Wagner), ki so se prvi združili za ustanovitev hranilnice, si najeli majhno sobico v Galetovi hiši, v kateri so bivali do leta 1837., in v katero je v prvem začetku — od 4. novembra leta 1820. do 31. decembra istega leta — 151 ljudi jej shraniti dalo 3801 gold. 15 kr. Število vlog se je množilo od leta do leta tako, da v prvi polovici letošnjega leta je na 2783 bukvic bilo vloženo 6 milijonov 442.845 gld. 93 kr. in je hranilnično lastno premoženje (reservin zaklad) znašalo 496.334 gold. Te številke same po sebi kažejo veliko zaupanje, ki ga hranilnica kranjska ima v deželi domači in zvonaj. Svojo petdesetletnico pa je najvrednejše obhajala s tem, da realni na prostorih, ki jih je za 95.000 gold. kupila v Gradišu, zida prihodnje leto veliko šolsko poslopje. Cesar sam je priznal koristno delovanje hranilnice s tem, da je gospodu Antonu Samasi, ki je njeni ud od leta 1835., od leta 1840. do 1859. vodja, od leta 1860. do 1863. kurator, od leta 1864. do 1865. predsednika namestnik bil, zdaj pa od leta 1866. je njen predsednik, podelil viteški križ Franc-Jozefovega reda, gospodu Rih. Janežiču pa, ki je hranilnice ravnatelj in spisatelj omenjene spomenice, zlati križ s krono za zasluge. Družba kmetijska ni bila sicer dosihmal tako srečna, da bi se jej bile spolnile želje zaradi ustanovljenja podružnic po deželi, od katerih bi pošten kmet v zadregi po kratki poti mogel dobiti malo posojilce; vendar se nadjamo, da se zgodi v drugi polovici stoletja, kar se ni zgodilo v prvi polovici, kajti to je želja mnogostranska in gotova potreba. Hranilnica je te dni poleg Cvajarjeve in Kastnerjeve hiše z 95.000 gld. za realno kupila tudi hišo Lavrenčičevo tikoma Kastnerjevega vrta za 1200 gold.

— (*Naš rojak gosp. France Goršič*) si je z novimi orgljami, ki jih je naredil za frančiškansko cerkev v Ljubljani, postavil nov spominek mojsterstva svojega. To je velikansko delo, in kakor je pričala preskušnja 3. dne t. m., pri kateri je izvrstni organist gosp. Förster vpricho mnogih povabljenih izvedencev na njih igral mnogovrstne kompozicije najslavnejših mojstrov, je delo tudi tolike glasbine vrednosti, da se je ž njimi g. Goršič postavil v prvo vrsto orgljarjev. Mi bistremu rojaku iz srca čestitamo, pa tudi cerkvi očetov frančiškanov, ki se odlikuje s tem umetnim delom tako, da jej ni kmalu para. Čeravno stanejo okoli 8000 gold., vendar jim je cena nizka, ako pomislimo, da jih je delal poldrugo leto in da samo čistega cina je porabil

čez 24 centov, cent po 125 gold. Ne moremo pa se ločiti od sporočila tega, da ne bi omenili tudi našega mojstra gosp. Tomca v Št. Vidu, ki je načrtal okusno omaro tem orglam: 37 čevljev visoko, 26 čevljev široko in 9½ čevljev globoko.

— (*Naš gosp. Luka Svetec*) je od ministerstva pravosodja imenovan za notarja v Idriji, gosp. Henrik Hayne, c. k. sodnijski adjunkt, pa za notarja v Črnomlju.

— (*Železnica gorenska*) iz Ljubljane v Trbiž se po telegramu, ki so ga danes „Novice“ prejele iz Dunaja, gotovo odpre prihodnjo nedeljo ali vsaj v ponedeljek.

— (*Vabilo na naročbo „Save“*), novega nemškega časnika, ki ga namerava trikrat na teden ob novem letu izdajati gosp. France Potočnik, jako izurjeni žurnalist, se ravnokar razpošilja. Že davno pa nameravajo tudi nekateri hrvaški rodoljubi, čuté potrebo tudi nemškega časnika, izdajati dnevnik „Südslawische Zeitung“. Kar je nesrečni dvalizem razcepil Avstrijo na dva kampa, je žalibog! nekako otrpnila bratovska duševna zveza med Slovenci in Hrvati prejšnjih let. Naj bi se „Save“ in „Südslawische Zeitung“ zedinile v en list v Ljubljani, da bi to bilo prvo djansko znamenje zopet oživiljene duševne vzajemnosti jugoslovanske. V to ime „viribus unitis“ kličemo izdateljema „Save“ in „Südsl. Zeitg.“ dobro srečo!

— (*Dramatično društvo*) napravi svojo 5. predstavo v nedeljo 20. dne t. m., to je pred sejmom. Igrala se bode nova opereta „Skrivnost ljubezni“, nova burka „Živa mrliča“ in že znana veseloigra „Pot skozi okno“, v kateri nastopi prvokrat nova moč dram. društva v nalogi markize d'Esparre. Igre in čas, vse je tako dobro izbrano, da bode gotovo ne le gledišče polno, timveč da bode tudi vsakdo gotovo zadovoljen v vsakem oziru. Posebno vnani domoljubi imajo ob prihodu na sejm lepo priliko prepričati se o delavnosti društva. — Prihodnja druga predstava bode potem v saboto 26. dne t. m., o kateri naznanimo prihodnjič kaj več.

— (*Dramatična šola*) za začetnike in začetnice, katero vzdržuje dramatično društvo v Ljubljani, se začne 15. dne novembra t. l. Vsi predmeti se bodo učili brezplačno. Oglasuje se za vpis pri društvenem prvosedniku g. Grasselli-ju (na velikem trgu) ali pa v sobi dramatičnega društva (v čitalnici) do 20. novembra. Tam se izvejo tudi natančnejši pogoji in učni načrt.

Odbor.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Veselo novico slovenščini“ je v poslednjem listu „Danica“ naznanila s tem, da na bogoslovni gosp. Lesjak uči metodiko v 4. letu po slovenski v prvi polovici; da se bode v drugi polovici tudi katehetika (ktero ima učiti g. J. Klemenčič) razlagala v narodnem jeziku, razume se samo po sebi. — Mi čestitamo o tem napredku g. Lesjaku, vendar je treba, da povemo genesis tega napredka, ki je „Danica“ ni povedala. Pri obravnavi šolski: ali naj se uči metodika po slovenski ali po nemški, je g. Lesjak gosp. bogoslovcem se ponudil, da jim jo rad slovenski razlaga, a svetoval jim je prijazno, naj si izvolijo jezik nemški, češ, da se tolikrat očita duhovnikom, da ne znajo nemški! Gosp. bogoslovci vendar, vedé, da duhovnikom našim ni naloga, se z metodiko nemščine učiti, in čuteči, da bi od gosp. profesorjeve nemščine ne imeli posebnega dobčka, zahvalili so se za preprijazno ponujano nemščino in zahtevali so metodiko v naravni domači besedi. Tako se je gosp. Lesjak vjel za slovenskega učitelja. Tudi dobro! — „Nova Pressa“ je prinesla te dni razgled po novi sistemi osnovanih realnih šol, iz katerega se vidi, da v realkah na Štajarskem in Koroškem „drugi deželni jezik“,

(pod katerim menda razumeva slovenskega) ni obligaten, ampak le prostovoljen nauk, francoski jezik pa je obligaten! Ali ni to narobe svet? ali se narodne pravice morejo še bolj s postami tēptati? Tū se še le vidi, čemu je zvijačni §. 19! In kako da narodni štajarski in koroški časniki molčijo o tem? — „Slovenski Nar.“ popisuje „prav zanimivo“ storijo, kako je Dežman skušal svojega ljubljenca, zavoljo pretefov glasovitega Schreya v službi vodstva ljubljanske realke držati s tem, da je denunciral druge učitelje realnine pri ministru; al umazano perilo je prišlo na dan, — Schrey je moral čez Ljubelj, Dežmana pa poznajo zdaj tudi njegovi prejšnji prijatelji. Ker „Tagblatt“ ne črhe besede o tej storiji, je misliti, da je resnična. — Mnogi časniki donašajo novico, da ob novem letu v Ljubljani namerava vlada izdajati slovenski in nemški časnik. Čemu bi jej bil še en nemšk list, ker ima že zdaj dva na postrežbo, če hoče, ne vemo; o slovenskem časniku pa ima že tudi z dvema bridke skušnje: s „Pravim Slovencem“ in „Ljubljanskim časnikom“. Ker pregovor pravi, da „na tri rado hodi“, bode jej ista skušnja s tretjim. „Nun ja! Geld ist ja genug vorhanden!“ — dostavlja „Zukunft“.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Prečudne dogodbe imamo poročati danes iz državnega zbora. Poglejmo najpred v zbornico gospôsko, ktera zdaj korači pred zbornico poslancev. V zbornici gospôski so snovali uni teden adreso kot odgovor na prestolni govor, s katerim je cesar meseca oktobra odprl državni zbor. Snovalci adrese so poklicali pred se ministre, jih izpraševali in rekli jim v obraz, da oni so krivi „anarhije“, ki vlada zdaj v Avstriji; očitali jim, da niso razpustili deželnega zbora pemskega ob enem, ko so razpisali neposredne volitve, — grajali jih, da so v Dalmaciji pustili Slovanom na vrhunec priti itd. Najhuje so besedovali Lichtenfels, bivši slušnik vseh sistem avstrijskih, Schmerling, najhuji preganjalec Magjarov, a zdaj zagovornik dvalizma, in pa kočevski vojvoda knez Karlos Auersperg, ki je kar naravnost rekel, da vse premalo je še šiba pela upornim Čehom! Ako bi misli teh mož obveljale, morala bi naša Avstrija postati velika jetnišnica, v katero naj bi se zaprli vsi neubogljivi narodi, dokler ne padajo na kolena in ne molijo decemberske ustave, ki je po njihovih mislih stvar „nezmotljive“ politike. In gorjé! taka načelaimela bi zdaj izvršiti tako silno potrebno spravo med narodi!! Grof Anton Auersperg pa je v tem duhu načrtal adreso, ktera menda danes pride v obravnavo zbornici gospôski. — Kaj pa v zbornici poslancev? Ondi so tudi volili odbor za adreso s 15 poslanci. Tudi tū se je pokazalo isto sovraštvo, ki noče nobenega porazumljenja. Namesti da bi vsaka dežela imela svojega zastopnika v takem važnem odboru, ali vsaj vsaka stranka, niso nemški liberalci, ki imajo zdaj po pristopu nemških Pemcev malo večino v zboru, volili nikogar iz družih dežel ali iz desnega središča; volili so 12 najbolj zagrizenih Nemcev, le Poljakom so skazali milost, da so privzeli 3. Osem dežel tedaj ni zastopanih v tem odboru! Ti dvanajsterci bodo zdaj snovali adreso, — kakošna bode? lahko ugane vsak. Ministerstvu Potockovemu, ki je le prevzelo nesrečni testament prejšnjih ministerstev, ni družega krivo kot tega, da je zopet greben izrastel centralistični koteriji, ker ob pravem času ni razpustilo vseh deželnih zborov ob enem, da bi nove volitve se bile vršile svobodno brez pri-

tiska birokracije. V petek ali saboto bo volitev v delegacije.

Iz francosko-pruskega bojišča. Zdaj je vendar enkrat sreča mila bila Francozom; 9. in 10. t. m. so pogнали nemško armado (Parce) iz Orleans-a, ki je zgubila 3 velike in 57 nižih oficirjev in pa nad 2700 vojakov. — Pariza še niso začeli bombardirati. V Versailles-u pa bode shod nemških vladarjev (samo parski kralj se še kuja) v ta namen, da pruskega kralja kronajo za nemškega cesarja, in da potem, ko bode Pariz premagan, nemški cesar slovesen vhod obhaja v glavno francosko mesto. Kaj, ko bi pa nemška ošabnost vendar-le „brez birta rajtengo“ delala? — Ktera armada pa zdaj bolj strada in več lakote trpi, težko je razsoditi po tem, kar se bere. Prusi trdijo, da so Francozi v Parizu kmalu pri kraji s živežem, v „Bresl. Ztg.“ pa nekdo iz nemške armade, ki oblega Pariz, toži tako-le: „Tako malo imamo živeža, da nam je lakote konec vzeti. Kupovati moramo, kar jemo, pa smo še veseli, da kaj na prodaj dobimo. Al strašno drago je vse; veseli smo, da si le kruha in surovega masla (putra) dobimo. Vina ni zdaj kapljice več. Klobase so slabe, menda jih delajo iz žarkove slanine. Nasledek taki hrani in grdemu vremenu je driska, ki nam je zeló nevarna. Dežuje pa zdaj tudi po cele dni. Predstraže naše silno trpijo; na nevarnih krajih morajo skozi 24 ur na straži biti, zadovoljni le s kosom kruha, in da jih sovražnikova kugla ne zadene, na tleh v mlaki na trebuhu po več ur ležati“.

Iz Ruskega. — Nov strah je te dni planil po svetu in osupnil vlade kakor strela z jasnega neba. Ruska vlada namreč je vsem 5 vladam, ki so ž njo vred podpisale leta 1856. pogodbo v Parizu, v kateri so se zavezale v to, da varujejo Turčijo, da ne zgubi nič svoje zemlje in da samostojna ostane, dala zdaj hipoma na znanje, da se noče več držati tistega 2. dodatka pariške pogodbe, kateri ruski vladi brani imeti svobodno število ladij na črnem morji. Ta dodatek se glasi tako-le: „Rusija in Turčija smete vsaka le po 6 večih in po 4 manjših ladij imeti na črnem morji. Ruska vlada sicer zagotavlja, da noče rušiti pariške pogodbe, a samo te sužnosti ne more dalje trpeti, da bi jej kdo predpisoval, koliko ladij sme imeti na morji. Vendar se druge vlade, in posebno turška in angleška bojé, da ne bi ta odpoved bila začetek pokópa Turčije; vzlasti angleška vlada se zeló huduje, da ruska vlada tebi nič meni nič zametuje pogodbe. Ažijo srebra je na to novico od 18 že poskočil na 24.

Milodari.

Od N. N. iz Ljubljane: 10 gold. za vdovo v Klečah, kateri je, kakor „Novice“ v 45. listu naznanjajo, edina kravica zgorela.

Listnica vredništva. Gosp. Jank. L. v G: Potrpite, da se presodijo.

Žitna cena

v Ljubljani 12. novembra 1870.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 20 — banaške 5 fl. 94. — turšice 3 fl. 88. — soršice 4 fl. 20. — rži 5 fl. 30. — ječmena 2 fl. —. — prosa 2 fl. 90. — ajde 2 fl. 80. — ovska 2 fl. —. — Krompir 1 fl. 60.

Kursi na Dunaji 15. novembra.

5% metaliki 55 fl. 20 kr. Ažijo srebra 122 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 67 fl. 65 kr. Napoleondori 10 fl. 1 kr.